

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Marie Žiškové a soudců JUDr. Lenky Kaniové a JUDr. Josefa Baxy v právní věci žalobce P. Č., proti žalovanému Úřadu práce České Budějovice, sídlem Klavíkova 7, České Budějovice, o žalobě na ochranu před nezákonným zásahem správního orgánu, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 13. 5. 2014, č. j. 10 A 44/2014 – 9,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žalobce **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III. Žalovanému **s e n e p ř i z n á v á** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Žalobou ze dne 29. 3. 2014 podanou ke Krajskému soudu v Českých Budějovicích se žalobce (dále jen „stěžovatel“) domáhal ochrany před nezákonným zásahem správního orgánu, spočívajícím v postupu Úřadu práce při vyřizování žádosti žalobce o zařazení do evidence zájemců o zaměstnání. Usnesením ze dne 31. 3. 2014, č. j. 10 A 44/2014 – 2, krajský soud stěžovatele vyzval, aby do sedmi dnů od doručení usnesení zaplatil soudní poplatek za podanou žalobu. Dne 17. 4. 2014 žalobce krajskému soudu adresoval žádost o osvobození od soudního poplatku. Tvrzený nedostatek prostředků a sociální poměry dokládal čestným prohlášením, jehož obsahem jsou, kromě základních osobních údajů, též skutečnosti o způsobu bydlení („nenájemní nevlastnické samostatné nebytové obydlí“), o nulové výši zdanitelných příjmů, o výši nezdanitelných příjmů, které činí přes tři tisíce

korun měsíčně, dále údaj o plné invaliditě, výši peněžních závazků, které dle stěžovatele činí „desetitisíce“, o nenarušené způsobilosti zcizovat, dále o skutečnosti, že je příjemcem příspěvku na živobytí, jeho majetkem je elektronický psací stroj, jízdní kolo a digitální televizor a ke svým výdajům uvedl stravu, tisk, jízdné, papír, poštovné a DPH. S ohledem na neurčitost a neúplnost stěžovatelova prohlášení, krajský soud zaslal dne 22. 4. 2014 žalobci formulář o majetkových, výdělkových a osobních poměrech žalobce s tím, že vyplněný formulář očekává ve lhůtě jednoho týdne zpět. Formulář byl stěžovateli doručen dne 2. 5. 2014, lhůta pro jeho zaslání tak stěžovateli marně uplynula dne 9. 5. 2014.

[2] Krajský soud napadeným usnesením ze dne 13. 5. 2014, č. j. 10 A 44/2014 – 9, žádost stěžovatele o osvobození od soudních poplatků zamítl. V odůvodnění uvedl, že řada stěžovatelem tvrzených skutečností v jeho prohlášení je nekonkrétních, neúplných či nepřipadných. Dále soud vytkl stěžovateli, že k jeho nejasnému prohlášení nepředložil ani žádné doklady. Stěžovatel tedy podle krajského soudu nedostal své povinnosti doložit nedostatek prostředků, a proto mu soud osvobození od soudních poplatků nemohl přiznat. Krajský soud rovněž vyhodnotil počty a charakter podání stěžovatele, které eviduje sám tento soud i soudy jiné, a s odkazem na judikaturu Nejvyššího správního soudu dospěl k závěru, že stěžovatel zneužívá práva na osvobození od soudních poplatků, a proto mu toto osvobození nemůže být přiznáno.

II. Kasační stížnost a vyjádření k ní

[3] Stěžovatel napadl v záhlaví označené usnesení krajského soudu včasnou kasační stížností. Namítal, že u krajského soudu dochází k machinaci s nápadem a že žádal toliko o osvobození od jednoho soudního poplatku. Stěžovatel odkázal na rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 7. 3. 2013, č. j. 4 As 88/2012 – 20, podle něhož mělo být obdobné čestné prohlášení stěžovatele uznáno za dostatečné. Stěžovatel je přesvědčen, že není povinen vysvětlovat soudu výraz „přes tři tisíce“. Soud nesprávně posoudil, zda je stěžovatel příjemcem příspěvku na živobytí. Dále stěžovatel namítá, že Krajský soud po něm nesprávně vyžadoval prokázání jeho poměrů, místo aby je soud sám šetřil. Krajský soud se mohl dle zákonné úpravy zabývat pouze tím, zda se jedná o zjevně neúspěšnou žalobu, nikoliv tím, zda žadatel svá práva uplatňuje svévolně či šikanózním způsobem. Dále má stěžovatel za to, že kasační stížnost proti napadenému usnesení není přípustná z důvodu dočasnosti rozhodnutí o zamítnutí osvobození od soudních poplatků.

[4] Žalovaný se v poskytnuté lhůtě ke kasační stížnosti nevyjádřil.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[5] Nejvyšší správní soud při posuzování kasační stížnosti hodnotil, zda jsou splněny podmínky řízení, přičemž dospěl k závěru, že kasační stížnost má požadované náležitosti, byla podána včas a osobou oprávněnou. Důvodnost kasační stížnosti posoudil Nejvyšší správní soud v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž je povinen přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, dále jen „s. ř. s.“).

[6] Soud rovněž poznamenává, že netrval na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost ani na povinném zastoupení advokátem v řízení o kasační stížnosti. Pokud předmět kasačního přezkumu souvisí s nezaplacením soudního poplatku, trvání na podmínce uhrazení soudního poplatku za kasační stížnost a na podmínce povinného zastoupení by znamenalo jen další řetězení téhož problému (srov. rozsudky NSS ze dne 24. 10. 2007, čj. 1 Afs 65/2007 – 37, a ze dne 13. 9. 2007, čj. 9 As 43/2007 – 77).

[7] Kasační stížnost je nedůvodná.

[8] Zdejší soud souhlasí s názorem krajského soudu v tom, že stěžovatel neunesl důkazní břemeno ohledně naplnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků. Nejvyšší správní soud totiž již v usnesení ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 – 50, publikovaném pod č. 537/2005 Sb. NSS, vyslovil, že *„povinnost doložit nedostatek prostředků je jednoznačně na účastníkovi řízení, který se domáhá osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.). Pokud účastník tuto povinnost nesplní, soud výdělkové a majetkové možnosti sám z úřední povinnosti nezjišťuje.“* (srov. obdobně např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 8. 2011, č. j. 2 Afs 36/2011 – 81). Soud tedy z vlastní iniciativy nezjišťuje podrobnosti o majetkových poměrech žadatele, nýbrž hodnotí především informace, které mu žadatel sám sdělí, popř. jej vyzve, aby potřebné skutečnosti doplnil a vysvětlil nesoulad mezi nimi (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 5. 2011, č. j. 8 Afs 50/2010 – 91).

[9] V projednávané věci krajský soud posoudil majetkové poměry stěžovatele na základě jeho čestného prohlášení a oprávněně dospěl k závěru, že stěžovatelem poskytnuté údaje jsou neúplné a nekonkrétní. V tomto ohledu se Nejvyšší správní soud s hodnocením provedeným krajským soudem plně ztotožňuje a odkazuje na něj. Rovněž je třeba poukázat na to, že krajský soud vyzval stěžovatele k odstranění těchto neúplností a nekonkrétnosti poskytnutých údajů, na což ale stěžovatel nereagoval.

[10] Tento závěr nejsou s to zvrátit námitky stěžovatele obsažené v kasační stížnosti – tedy ty námitky, u nichž lze vůbec rozpoznat nějakou rozumnou souvislost se závěry krajského soudu. Předně Nejvyšší správní soud neshledal žádné machinace s nápadem u krajského soudu, které ostatně stěžovatel ničím nedokládá. Osvobodit lze podle zákonné úpravy pouze od všech soudních poplatků (viz § 36 odst. 3 s. ř. s.) nikoliv jen od jednoho, jak se mylně domnívá stěžovatel. Stěžovatel dále patrně považuje za notoriету (skutečnost obecně známou), že výraz „přes tři tisíce“ značí 3.001 až 3.449 Kč. V tomto ohledu je Nejvyšší správní soud nucen vyvést stěžovatele z omylu, neboť nic takového obecně známo není a jedná se zjevně o stěžovatelovu vlastní smyšlenku. I kdyby snad zdejší soud na stěžovatelovu svéráznou definici užitého sousloví přistoupil, nezměnilo by to ničeho na neúplnosti předloženého čestného prohlášení. Stěžovatelova tvrzení v čestném prohlášení o příspěvku na živobytí a invaliditě byla z hlediska jeho příjmů nejednoznačná a nedoložená, přičemž tento stav nijak nevyjasňují ani stěžovatelovy úvahy na toto téma v kasační stížnosti. Konečně na věci nemění nic ani poukaz stěžovatele na judikát Nejvyššího správního soudu, v němž mělo být stěžovatelovo čestné prohlášení uznáno za dostatečné. K usnesení ze dne 7. 3. 2013, č. j. 4 As 88/2012 – 20, kterým Nejvyšší správní soud prohlášení shledal za dostatečné, je třeba konstatovat, že posuzování majetkových poměrů

musí být prováděno vždy individuálně ve vztahu ke konkrétní věci, a závěry z citovaného usnesení proto nejsou automaticky přenositelné na projednávaný případ, navíc když není z tohoto usnesení zřejmé, co přesně bylo obsahem stěžovatelova prohlášení.

[11] Krajský soud založil své rozhodnutí též na posouzení procesního postupu, jakým stěžovatel dané řízení vede. Při posuzování této otázky lze odkázat na stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. Cpjn 204/2009, ze kterého vyplývá, že „v této souvislosti je třeba vzít v úvahu účel právní úpravy soudních poplatků, od něž se odvíjejí i způsoby určení jeho výše v jednotlivých případech. Obecně uznávaným účelem (funkcí) soudních poplatků je zabezpečit zčásti úhradu nákladů, které vznikají státu výkonem soudnictví (fiskální funkce), omezovat podávání některých neuvážených či svévolných (šikanózních) návrhů na zahájení soudních řízení (regulační funkce) a působit na to, aby povinní dobrovolně plnili své povinnosti (motivační funkce) – srov. např. důvodovou zprávu k zákonu č. 549/1991 Sb. nebo náleze Ústavního soudu ze dne 5. 3. 2009, sp. zn. II. ÚS 2432/08“. S ohledem na tyto jednotlivé funkce soudních poplatků dochází zdejší soud k závěru, že je důležité nejen chránit zájmy účastníka řízení, který se domáhá svých práv soudní cestou, ale zároveň zajistit, aby si účastník řádně uvědomoval důležitost předmětného řízení a byl si zřetelně vědom okolností, které jeho řízení doprovázejí. Proto při posuzování osvobození od soudních poplatků soud musí kromě majetkové situace žadatele posoudit i procesní postup, jakým účastník dané řízení vede (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 8. 2012, č. j. 2 As 113/2012 – 12, nebo usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 9. 2012, č. j. 1 As 121/2012 – 22).

[12] Jak již zdejší soud konstatoval např. v rozsudku ze dne 28. 6. 2013, č. j. 5 As 43/2013 – 11, zneužívání dobrodiní osvobození od soudních poplatků je nepochybně důvodem způsobilým legitimizovat odklon od dosavadní rozhodovací praxe. Má-li soud v každém jednotlivém případě vážit konkrétní specifické okolnosti žádosti o osvobození od soudních poplatků a individuální poměry žadatele, musí se v rámci tohoto postupu zabývat i otázkou zda žadatel neuplatňuje svá práva svévolně či šikanózním způsobem. Jakkoliv § 36 odst. 3 s. ř. s. oproti § 138 odst. 1 o. s. ř., ve znění pozdějších předpisů, výslovně nehovoří o osvobození účastníka řízení od povinnosti platit soudní poplatek v případě „svévolného uplatňování práva“, úvaha v naznačeném smyslu musí být nedílnou součástí posouzení specifických okolností žádosti a individuálních poměrů žadatele a uplatní se tedy i v soudním řízení správním. Opačný závěr by byl v přímém rozporu s účelem tohoto institutu, jenž primárně brání tomu, aby účastníkovi řízení nebylo znemožněno pouze pro jeho nepříznivou majetkovou situaci uplatňovat své právo u soudu. Usnesení, kterým soud nevyhoví žádosti o osvobození od soudních poplatků v případě evidentního zneužívání práva na přístup k soudu, nemůže být s poslední jmenovaným právem účastníka řízení v rozporu (srov. též rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 3. 2010, č. j. 8 As 22/2010 – 91). Z uvedeného jednoznačně plyne, že otázkou svévolného uplatnění žádosti o osvobození od soudních poplatků a jejího zneužití se správní soud vždy zabývá.

[13] Krajský soud se při závěru o zneužití práva přidržel okolností stávajícího případu a dále zhodnotil postup stěžovatele v povahou obdobných sporech. Zdůraznil sériovost a stereotypnost stěžovatelem vedených sporů spojenou s opakováním obdobných či zcela identických argumentů. Krajský soud pak po zhodnocení konkrétních okolností

v projednávané věci řádně zdůvodnil, proč se ze strany stěžovatele jedná o zneužití práva podat žádost o osvobození od soudních poplatků. Tento postup krajského soudu je nutno hodnotit jako správný. Z napadeného usnesení rovněž vyplývá, že se soud držel ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího správního soudu. Námitky stěžovatele, že se jedná např. o opisování jiných judikátů zcela bez rozmyslu, popř. že soud fabuluje závěry vyslovené v judikatuře zdejšího soudu, jsou proto účelové a nedůvodné.

[14] Ke stěžovatelovu argumentu o nepřípustnosti kasační stížnosti proti rozhodnutí krajského soudu o zamítnutí žádosti o osvobození od soudních poplatků Nejvyšší správní soud odkazuje na usnesení rozšířeného senátu ze dne 20. 5. 2014, č. j. 3 As 125/2012 – 51, které vyslovuje přesný opak, tedy přípustnost kasační stížnosti proti takovému usnesení. Stěžovatelův argument o nepřípustnosti opravného prostředku z důvodu dočasnosti takového usnesení ve smyslu § 104 odst. 3 písm. c) s. ř. s., byl rozšířeným senátem Nejvyššího správního soudu přímo zamítnut, s uvedením, že *„důvody tohoto závěru leží v povaze a bezprostředních důsledcích rozhodnutí o neosvobození od soudních poplatků. Následuje-li po neosvobození od soudních poplatků výzva k jejich uhrazení se sankcí v podobě zastavení řízení, nelze hovořit o dočasnosti ve smyslu předmětného ustanovení a nezbývá než zopakovat, že se takové rozhodnutí bezprostředně dotýká práva na přístup k soudní ochraně.“* (bod 38. usnesení rozšířeného senátu).

[15] Další stěžovatelovy stručné a zcela obecné námitky, například tvrzení, že stěžovatel není povinen vyvracet každý nesoudný úsudek krajského soudu a rozumět odůvodnění rozhodnutí kteréhokoli soudu, že odůvodnění soudních rozhodnutí není závazné apod., nejsou vůbec způsobilé k tomu, aby byly jakkoliv samostatně posouzeny, či aby přispěly k posouzení důvodnosti námitek jiných. Nejvyšší správní soud se jimi proto nezabýval.

IV. Závěr a náklady řízení

[16] Nejvyšší správní soud kasační stížnost v části směřující proti výroku III. napadeného usnesení odmítnul jako nepřípustnou (§ 104 odst. 3 písm. b) s. ř. s.). Ve zbylém rozsahu stížnosti stěžovatel se svými námitkami neuspěl; a jelikož Nejvyšší správní soud neshledal důvod pro zrušení napadeného usnesení z úřední povinnosti (§ 109 odst. 4 s. ř. s.), zamítl v tomto rozsahu kasační stížnost jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

[17] O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s § 60 odst. 1 s. ř. s. Stěžovatel neměl ve věci úspěch, a nemá proto právo na náhradu nákladů řízení; žalovanému pak v řízení o kasační stížnosti žádné účelně vynaložené náklady nad rámec běžné činnosti nevznikly.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 2. července 2014

JUDr. Marie Žiškova
předsedkyně senátu